

سرشناسه: الهی‌زاده، محمدحسین/ ۱۳۴۱

عنوان و نام پدیدآورنده: سیره امام علی (ع) / نویسنده: محمدحسین الهی‌زاده / ویرایش علمی: مریم کرمی
و سمیه طلوع‌برکاتی / بازنویسی: مریم کرمی / تحقیق: سیدرسول حسینی‌یگانه، سیدمحسن ساغروانیان
و طیبه سلیمیان / نمونه‌خوانی: غفت اصدقی، خدیجه شجاع و فاطمه محمدزاده
مشخصات نشر: مشهد- مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره/ ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری: ۱۴۰ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۷-۴۷-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

موضوع: تاریخ و سیره

ردبندی‌کنگره: ۱۳۹۷ ۴۰۱۲ ۴۰۳۸ الف/ ۳۶ BP

بند: دیویی: ۲۹۷/۹۵

کتابخانه ملی: ۵۵۰۱۱۲۹

مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره

کتاب: سیره امام علی (ع)

نویسنده: محمدحسین الهی‌زاده

تحقیق: سیدرسول حسینی‌یگانه، سیدمحسن ساغروانیان و طیبه سلیمیان

بازنویسی: مریم کرمی

ویرایش علمی: مریم کرمی و سمیه طلوع‌برکاتی

ویرایش: مریم کرمی

نمونه‌خوانی: غفت اصدقی، خدیجه شجاع و فاطمه محمدزاده

صفحه‌آرایی: مه‌ی‌ن

طرح جلد: سمیه واعظی

ناشر: تدبیر در قرآن و سیره

امور فنی و چاپ: آستان قدس رضوی

نوبت چاپ: یکم

سال نشر: دی ۱۳۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۷-۴۷-۲

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۱۲۰۰۰ تومان

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

آدرس: مشهد مقدس، خیابان امام خمینی (ع) میدان ده دی، نبش رازی غربی ۸، تلفن: ۳۸۵۵۲۴۰۸

وبگاه: www.mftqs.com رایانامه: tadabbor@chmail.ir

فهرست مطالب

۷ ..... پیش از نوشتار.....

بخش یکم

نگاهی اجمالی به اقدامات حضرت علی (ع) در راستای تثبیت تمدن و حیانی

- ۱۰ ..... شناسه امام علی (ع).....
- ۱۱ ..... یکم. عرصه ولایی سیاسی: وصایت رسالت.....
- ۱۳ ..... ۱. اجرای وصیت رسول خدا (ص).....
- ۱۳ ..... ۲. مخالفت اقدام نظامی علیه خلفا.....
- ۱۴ ..... ۳. راهنمایی و مشاوره به خلفا.....
- ۱۵ ..... ۴. جلوگیری از غلبه کوفی.....
- ۱۶ ..... ۵. پذیرش مسئولیت خلافت و اجرای شیوه حکومتی رسول خدا (ص).....
- ۱۶ ..... ۶. مقابله با جریان‌های سیاسی فتنه‌ساز.....
- ۱۸ ..... دوم. عرصه معارف و حیانی: تلاش برای حفظ میراث رسالت.....
- ۱۸ ..... ۱. جمع‌آوری قرآن.....
- ۱۹ ..... ۲. تفسیر اهداف هدایتی قرآن.....
- ۱۹ ..... ۳. بیان و تبیین سنت و مبارزه با بدعت‌ها.....
- ۲۰ ..... ۴. بیان حقایق تاریخی صدر اسلام.....
- ۲۰ ..... ۵. پایه‌گذاری برخی علوم اسلامی.....
- ۲۱ ..... سوم. عرصه اجتماعی: حفظ وحدت بر محور توحید.....
- ۲۱ ..... ۱. اهتمام به تربیت دینی مردم.....
- ۲۲ ..... ۲. تربیت شاگردان خاص.....
- ۲۲ ..... ۳. جهاد اقتصادی و رسیدگی به امور مردم و حمایت از محرومان.....
- ۲۳ ..... ۴. مبارزه با تفرقه سیاسی، اقتصادی و اعتقادی.....

بخش دوم: بررسی تفصیلی سیره حضرت علی (ع)

فصل یکم: دوره رسالت (۲۳ سال)

مشارکت در تأسیس تمدن و حیانی با وزارت رسالت

- ۳۰ ..... ۱. نخستین مؤمن و حامی پیامبر (ص).....
- ۳۵ ..... ۲. ایثار برای حفاظت از رسول خدا (ص).....
- ۳۸ ..... ۳. وصایت رسول‌الله (ص) در جریان هجرت.....
- ۴۱ ..... ۴. برادری رسول‌الله (ص).....

۵. جهاد در راه حاکمیت اسلام ۴۲
۶. نمایندگی از طرف پیامبر ﷺ ۵۵
۷. اتمام حج با رسول الله ﷺ ۵۷
۸. پذیرش مسئولیت ولایت ۵۸

فصل دوم: دوره امامت (۳۰ سال)

حفظ و پیشبرد تمدن و حیانی با وصایت رسالت

- یکم. عرصه ولایت سیاسی: وصایت رسالت ۶۲
۱. اجرای وصایت رسول خدا ﷺ در تجهیز ایشان پس از رحلت ۶۳
۲. مخالفت با اقدام نظامی علیه خلفا ۶۵
۳. راهنمایی و مشاوره به خلفا ۶۷
۴. جلوگیری از خلع و کشتی ۶۸
۵. پذیرش مسئولیت خلافت و اجرای شیوه حکومتی رسول خدا ﷺ ۶۹
- الف. بیعت آگاهانه و مسرّوظ ۷۰
- ب. عزل و نصب کارگزاران ۷۴
- پ. مقابله با جریان‌های سیاسی فتنه‌ساز ۷۵
- یک. تعدد خلفا ۷۶
- دو. نفی حاکمیت ۹۴
۶. بشارت به مهدی و بیان ویژگی‌های او ۱۰۳
- دوم. عرصه معارف و حیانی: تلاش برای حفظ میراث رسالت ۱۰۵
۱. جمع‌آوری قرآن ۱۰۶
۲. بیان و تبیین حدیث ۱۰۷
۳. تفسیر اهداف هدایتی قرآن ۱۰۸
۴. تأکید بر سنت و مبارزه با بدعت‌ها ۱۰۹
۵. بیان حقایق تاریخی صدر اسلام ۱۱۳
۶. پایه‌گذاری برخی علوم اسلامی ۱۱۵
- سوم. عرصه اجتماعی: حفظ وحدت بر محور توحید ۱۱۶
۱. اهتمام به تربیت دینی مردم ۱۱۷
۲. تربیت شاگردان خاص ۱۱۹
۳. جهاد اقتصادی و رسیدگی به امور مردم و حمایت از محرومان ۱۲۰
۴. مبارزه با تفرقه سیاسی، اقتصادی و اعتقادی ۱۲۲
- کتاب‌نامه ۱۲۷

پیش از نوشتار

نبی مکرم اسلام ﷺ در دوره ناسس تمدن و حیانی، با آموزش و تربیت افراد بر پایه جهان بینی توحیدی، نظام های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تمدن اسلامی را بر اساس وحی بنیان نهاد و با معرفی رُضی خود، علی بن ابی طالب علیه السلام، تداوم آن را ضمانت کرد.

توجه به این نکته ضروری است که علم و معرفت امتداد پیامبر ﷺ، به وحی و رسالت یکسان نبود و عملکرد آنان با هم متفاوت بود. در این حـ معـه اسلامی افراد جاهل، سست ایمان و کسانی که از سر ناچاری به اسلام گرویده بودند، زندگی می کردند. به ویژه گروه سوم، تعالیم ناب اسلام را مخالف با مصالح و خواسته های خود می دید، پس کوشید تا با حفظ نام و ظاهر اسلام به اهداف خود برسد، هر چند که مبانی و ارکان آن را از میان ببرد یا منحرف کند. مجموع تصمیم ها و عملکردهای این افراد، به اقداماتی همچون جعل حدیث، بدعت در احکام، طرح شعار «حسبنا

کتاب الله^۱، نادیده گرفتن عترت رسول الله ﷺ و خارج کردن جانشینی پیامبر ﷺ از مسیر اصلی آن، انجامید و خسارت‌های سنگینی برای امت اسلام به بار آورد. مخالفت برخی از قبایل با خلافت ابوبکر^۲، ظهور پیامبران دروغین و گرویدن برخی قبایل به آنها، نیز به نابسامانی اوضاع بیشتر دامن زد.

امام علی بن ابی طالب علیه السلام در آن شرایط دشوار و حساس، به عنوان وصی رسول الله ﷺ در جامعه حضور داشت و با وجود مخالفت‌ها و کارشکنی‌ها، با نقش آفرینی در مقام وصایت رسول الله ﷺ مبنای تمدن و حیانی را تثبیت کرد. در نوشتار پیش‌رو، سیره ایشان در حفظ و پیشبرد تمدن و حیانی، در قالب دو بخش به اجمال و تفصیل ارائه شده است تا نقش ایشان در تثبیت ارکان تمدن و حیانی به خوبی روشن شود.

مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره

مشهد مقدس

۴ دی ماه ۱۳۹۷

برابر ۱۷ ربیع الثانی ۱۴۴۰

ولادت حضرت عیسیٰ مسیح علیه السلام

۱. ابن سعد، محمد، الطبقات الکبری، ج ۲، ص ۱۸۸؛ مقدسی، مطهر بن طاهر، البدء و التاریخ، ج ۵، ص ۵۹؛ ابن کثیر، اسماعیل بن عمر، البداية و النهایة، ج ۵، ص ۲۲۷؛ مقریزی، احمد بن علی، إمتاع الأسعاع بی للنبی من الأحوال و الأموال و الحفدة و المتاع، ج ۲، ص ۱۳۲.

۲. برخی قبایل از جمله بنو أسد، غطفان و فزاره با ابوبکر بیعت نکردند. ابن أعمش کوفی، أبو محمد احمد، الفتوح، ج ۱، ص ۱۴.